

Дужич Н.В., Марущак М.І.

Взаємозв'язок академічної успішності та академічної мотивації серед студентів-медсестер

Тернопільський національний медичний університет імені І.Я. Горбачевського
Міністерства охорони здоров'я України,
м. Тернопіль, Україна

Duzhych N.V., Marushchak M.I.

Relationship between academic success and academic motivation among nursing students

Ivan Horbachevsky
Ternopil National Medical University
of the Ministry of Health of Ukraine,
Ternopil, Ukraine

duzhych_nvik@tdmu.edu.ua, marushchak@tdmu.edu.ua

Вступ

У більшості систем охорони здоров'я медсестри є персоналом «першої лінії», і їхній внесок визнається важливим у досягненні цілей розвитку та наданні безпечної та ефективної допомоги [1]. Широко визнано, що сестринська справа як професія сприймається суспільством прихильно, оскільки забезпечує гарантію роботи, мобільність і кар'єру. Проте охорона здоров'я стикається з кризою через глобальну нестачу медсестер через старіння медичного персоналу та масову плінність кадрів [2]. Крім того, професія медсестри є професією з високим рівнем емоційної праці [3]. Її можна розглядати як складну професію через те, що вона вимагає прийняття життєво важливих рішень, а також через потенціал негативних почуттів під час цього процесу [4]. Підготовка студентів медсестер як майбутніх професійних фахівців завжди є головним пріоритетом закладів вищої освіти у всьому світі. Американська асоціація медсестер наголошує на постійній освітній діяльності медсестер, оскільки це допомагає покращити практику, пов'язану з їхніми обов'язками, професійне зростання та підтримку компетентності на відповідних посадах. На даний момент ступенева освіта медсестер лише розвивається, тому потребує детального і глибокого дослідження факторів, що впливають на якість мед сестринської освіти.

Метою нашого дослідження було проаналізувати взаємозв'язок академічної успішності та академічної мотивації здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності Медсестринство та фактори, що на них впливають.

Об'єкт і методи дослідження

У дослідження було включено 70 здобувачів 2 рівня вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство», які навчалися в Тернопільському національному медичному університеті імені І.Я. Горбачевського, КЗВО

«Волинський медичний інститут» та Житомирському медичному інституті. Опитування проводили з використанням Google Forms. Усі респонденти були проінформовані про мету дослідження і дали згоду на свою участь у ньому. Конфіденційність інформації про особу й особисті дані респондента були збережені. Окрім загальних питань у дослідженні використано опитувальник «Шкали академічної мотивації», який побудований на основі питальника AMS P. Валеранда [5] і модифікований для визначення мотивації, як внутрішньої, так і зовнішньої (Т. Гордєєва, О. Сичов, Є. Осін) та валідизований серед студентів українських вишів [6–8]. Опитувальник ШАМ містить 28 пунктів, з яких 3 шкали внутрішньої мотивації (мотив пізнання (1, 8, 15, 22, 2 твердження), досягнення (2, 9, 16, 23, 3 твердження) і саморозвитку (3, 10, 17, 24, 4 твердження)), 3 – зовнішньої мотивації (мотив самоповаги (4, 11, 18, 25, 5 твердження), інтроєційована (5, 12, 19, 26, 6 твердження) і екстернальна (6, 13, 20, 27, 7 твердження) регуляція) та шкала амотивації (7, 14, 21, 28 твердження). Респондентам пропонувалося прочитати кожне з 28 тверджень, і за допомогою шкали від 1 до 5 (1 – «зовсім не відповідає», 2 – «скоріше не відповідає», 3 – «дещо середнє», 4 – «скоріше відповідає», 5 – «повністю відповідає»), вказати відповідь, яка найбільше відповідає тому, що вони думають про причини їх залученості в навчальну діяльність. Оскільки автори не встановлюють ніяких числових меж щодо оцінювання результатів, тому при інтерпретації враховували максимальний показник, який по кожній шкалі становить 20 балів.

Статистична обробка даних включала описові статистики, коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона. Статистичне оброблення отриманих результатів здійснювали за допомогою програмного забезпечення Microsoft Office Excel.

Результати дослідження та їх обговорення

Аналіз балів академічної мотивації у здобувачів з різною академічною успішністю показав, що найвищих значень досягали пізнавальний мотив і мотив

самоповаги (табл. 1). Встановлено, що у студентів з відмінною академічною успішністю вірогідно вищими були пізнавальний мотив, мотиви досягнення, саморозвитку і самоповаги, а також інтроєційована та екстернальна регуляція стосовно даних респондентів з задовільною успішністю та доброю успішністю (окрім мотиву досягнення, який вірогідно не відрізнявся в досліджуваних групах). Варто також зазначити, що амотивація була найбільш вираженою у здобувачів з задовільною академічною успішністю, вірогідно перевищуючи дані респондентів з доброю і відмінною академічною успішністю.

Отримані результати свідчать про те, що серед шкали внутрішньої мотивації (мотивація пізнання, досягнення і саморозвитку) найнижче значення при високій академічній успішності характерне для мотиву досягнення. Ця нижча мотивація досягнення, ймовірно, пов'язана з тим, що практична більшість студентів працюють медсестрами й не потребують так гостро нових компетентностей і навичок, вони вдосконалюють в більшій мірі вже здобуті. На фоні дещо нижчого мотиву досягнення здобувачі активно пізнають нове пов'язана з бажанням студента пізнавати нове і розуміти предмет, відчувати інтерес і задоволення від процесу навчання, розвивати свої здібності в рамках навчальної діяльності та досягати компетентності і кваліфікації. Актуальними для досліджуваних студентів є також мотиви, пов'язані із задоволенням від процесу виконання складних завдань та прагненням підвищити самооцінку і почуття власної значущості через результати навчальної діяльності. Менш

важливими є внутрішні мотиви, пов'язані зі сприйняттям студентами навчання як обов'язку, та зовнішні мотиви, пов'язані з відчуттям зовнішнього тиску з боку близьких людей та викладачів. Науково доведено, що люди з високою самоповагою менше піддаються дистресу і депресії, здатні прикладати зусилля для боротьби з ними [9–11]. У свою чергу, низький рівень самоповаги асоціюється з низькою академічною успішністю, а також проблемами з харчовою поведінкою [12]. Crocker та співавт зазначають, що власне академічні досягнення зумовлюють зростання рівня самоповаги [13]. Встановлена також нами значна асоціація між академічною успішністю та мотивом самоповаги, вважаємо, що рівень самоповаги здобувачів базується на повазі себе за виявлені зусилля та наполегливість у навчанні.

Взаємозв'язок показників академічної мотивації з окремими досліджуваними кофакторами (академічна успішність, вік здобувачів і стаж роботи) серед здобувачів магістерського рівня за спеціальністю «Медсестринство» показав вірогідну пряму середньої сили асоціацію академічної успішності з пізнавальним мотивом, мотивами досягнення, саморозвитку і самоповаги, інтроєційованою та екстернальною регуляцією, та зворотній зв'язок з амотивацією (табл. 2). Також було виявлено статистично значимі зворотню асоціацію між пізнавальним мотивом та віком здобувачів, а також пряму – між амотивацією та стажем роботи. Отримані результати свідчать про більшу зацікавленість та пізнавальну мотивацію у студентів молодшого віку, тоді як більший стаж роботи, відповідно, й вік

Таблиця 1

Вплив академічної мотивації на рівень академічної успішності здобувачів магістерського рівня за спеціальністю «Медсестринство»

Відповіді	Загальна академічна успішність	Задовільна академічна успішність (1)	Добра академічна успішність (2)	Відмінна академічна успішність (3)	Критерій Краскел-Уолліса (H) та його критерій достовірності (p)	Достовірність U-критерію Манна-Уїтні
Пізнавальний мотив	14 (5; 18)	8 (5; 8)	13 (9; 17)	15,5 (13; 18)	H = 35,74; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{2-3} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$
Мотив досягнення	11 (6; 14)	7 (6; 9)	10 (8; 14)	12 (9; 13)	H = 22,62; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$
Мотив саморозвитку	11 (7; 17)	7 (7; 11)	10 (8; 12)	15 (12; 17)	H = 49,18; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{2-3} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$
Мотив самоповаги	14 (6; 18)	6 (6; 8)	14 (11; 16)	15 (12; 18)	H = 20,50; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$
Інтроєційована регуляція	12 (6; 17)	7,5 (6; 9)	11 (8; 14)	14 (10; 17)	H = 29,42; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{2-3} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$
Екстернальна регуляція	11 (7; 17)	7,5 (7; 9)	10 (8; 13)	14 (11; 17)	H = 46,42; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{2-3} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$
Амотивація	6 (4; 12)	10 (9; 12)	6 (4; 8)	6 (4; 7)	H = 19,43; p < 0,001	$P_{1-2} < 0,001^*$ $P_{1-3} < 0,001^*$

Примітки: * – статистично значуща різниця між показниками; P_{1-2} , P_{1-3} , P_{2-3} – достовірність критерію при міжгруповому порівнянні

Взаємозв'язок показників академічної мотивації з окремими кофакторами серед здобувачів магістерського рівня за спеціальністю «Медсестринство»

Відповіді	Академічна успішність	Вік здобувачів	Стаж роботи
Пізнавальний мотив	$r = 0,69; p < 0,001^*$	$r = -0,31; p = 0,009^*$	$r = -0,12; p = 0,32$
Мотив досягнення	$r = 0,72; p < 0,001^*$	$r = -0,07; p = 0,56$	$r = -0,04; p = 0,74$
Мотив саморозвитку	$r = 0,58; p < 0,001^*$	$r = -0,10; p = 0,56$	$r = -0,01; p = 0,97$
Мотив самоповаги	$r = 0,89; p < 0,001^*$	$r = -0,06; p = 0,62$	$r = 0,08; p = 0,62$
Інтросейована регуляція	$r = 0,63; p < 0,001^*$	$r = 0,19; p = 0,12$	$r = 0,17; p = 0,16$
Екстернальна регуляція	$r = 0,82; p < 0,001^*$	$r = -0,07; p = 0,56$	$r = 0,01; p = 0,97$
Амотивація	$r = -0,61; p < 0,001^*$	$r = -0,11; p = 0,40$	$r = 0,32; p = 0,007^*$

респондентів призводять до поступової втрати мотивації. Підтвердженням цього є встановлений прямий кореляційний зв'язок між віком здобувачів і їх стажем роботи ($r = 0,72; p < 0,001$).

На рівень академічної успішності серед досліджуваних кофакторів (вік, стаж роботи, нічні зміни, хронічні захворювання, шкідливі звички) впливають тільки нічні зміни, оскільки встановлена вірогідна негативна асоціація слабкої сили між досліджуваними показниками ($r = -0,24; p = 0,04$). Дослідження показали, що порушення сну через нічні зміни знижують ефективність роботи медсестер, підвищують рівень інцидентів у їхній роботі та знижують когнітивні здібності [14], також пов'язані з метаболічними розладами [15], втотою [16], що веде до зниження академічної успішності. З іншого боку, дослідження показали, що медсестри-студенти, які працюють в нічні зміни, мають здатність критично мислити та приймати рішення, керувати часом, що зумовлює достатню підготовленість студентів до професійної практики та самостійності [17].

Перспективи подальших досліджень

У перспективі планується дослідити рівень емоційного інтелекту та його зв'язок з академічною успішністю серед здобувачів другого рівня вищої освіти за спеціальністю 223 Медсестринство.

Висновки

Серед здобувачів магістерського рівня за спеціальністю «Медсестринство» академічна мотивація зв'язана з академічною успішністю (вірогідна пряма середньої сили асоціація академічної успішності з пізнавальним мотивом, мотивами досягнення, саморозвитку і самоповаги, інтросейованою та екстернальною регуляцією, та зворотній зв'язок з амотивацією), віком студентів (зворотня асоціація з пізнавальним мотивом ($r = -0,31; p = 0,009$)) та стажем роботи (прямий зв'язок зі стажем роботи ($r = 0,32; p = 0,007$)). На рівень академічної успішності серед досліджуваних кофакторів впливають тільки нічні зміни (вірогідна негативна асоціація слабкої сили між досліджуваними показниками ($r = -0,24; p = 0,04$)).

Література

1. Lim SG, Muhtar MAB. Factors influencing nursing students' decision to choose nursing. *IeJSME*. 2016;10(2):3–10.
2. Roberts CA, Ward-Smith P. Choosing a career in nursing: Development of a career search instrument. *International Journal of Nursing Education Scholarship*. 2010;7(1):1–18.
3. Sinha B, Bachracharya R, Pandey S, Koirala S, Kushwaha MP. Emotional Intelligence among Undergraduate Nursing Students. *International Journal of Scientific and Research Publications*. 2017;7(12):622–9.
4. Castellino PS, Mendonca TL. Emotional Intelligence in Nursing: The Heart of the Art – A Review. *JOCAMR*. 2021;14(3):1–6.
5. Vallerand RJ, Blais MR, Brièr, NM, Pelletier LG. Construction et validation de l'Échelle de Motivation en Éducation (EME). *Revue canadienne des sciences du comportement*. 1989;21:323–49.
6. Оверчук ВА, Синегуб ЮА. Особистісні та ситуативні детермінанти благополуччя особистості в сучасних умовах життєдіяльності: кол. монографія. Самоповага як детермінанта психологічного благополуччя підлітків. Вінниця. 2023;98–125.
7. Ржевська-Штефан З. Особливості мотивації студентів-першокурсників в умовах дистанційного карантинного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021;14(59):80–9.
8. Кузнецов МА, Фоменко КІ, Жданюк ЛЮ. Ставлення до навчання студентів з низьким рівнем академічної мотивації. Харків: ХНПУ; 2019. 154 с.
9. Dutton KA, Brown JD. Global Self-Esteem and Specific Self-Views as Determinants of People's Reactions to Success and Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1997;73(1):139–48.
10. Sowislo JF, Orth U. Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta-analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*. 2013;139:213–40.
11. Paulhus DL. Interpersonal and intrapsychic adaptiveness of trait self-enhancement: A mixed blessing? *Journal of Personality and Social Psychology*. 1998;74:1197–208.
12. Buecker S, Nuraydin S, Simonsmeier BA, Schneider M, Luhmann M. Subjective well-being and academic achievement: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*. 2018;74:83–94.
13. Crocker J, Park LE. The costly pursuit of self-esteem. *Psychological Bulletin*. 2004;130:392–414.
14. Palese A, Basso F, Del Negro E, Achil I, Ferraresi A, Morandini M, et al. When are night shifts effective for nursing student clinical learning? Findings from a mixed-method study design. *Nurse Educ Today*. 2017;52:15–21.

15. Leyva-Vela B, Llorente-Cantarero JF, Henarejos-Alarcón S, Martínez-Rodríguez A. Psychosocial and physiological risks of shift work in nurses: A cross-sectional study. *Cent Eur J Public Health*. 2018;26:183–9.
16. Weisgerber DM, Nikol M, Mistlberger RE. Driving home from the night shift: A bright light intervention study. *Sleep Med*. 2017;30:171–9.
17. Perry C, Henderson A, Grealish L. The behaviours of nurses that increase student accountability for learning in clinical practice: An integrative review. *Nurse Educ Today*. 2018;65:177–86.

References

1. Lim SG, Muhtar MAB. Factors influencing nursing students' decision to choose nursing. *IeJSME*. 2016;10(2):3-10.
2. Roberts CA, Ward-Smith P. Choosing a career in nursing: Development of a career search instrument. *International Journal of Nursing Education Scholarship*. 2010;7(1):1-18.
3. Sinha B, Bachracharya R, Pandey S, Koirala S, Kushwaha MP. Emotional Intelligence among Undergraduate Nursing Students. *International Journal of Scientific and Research Publications*. 2017;7(12):622-9.
4. Castelino PS, Mendonca TL. Emotional Intelligence in Nursing: The Heart of the Art – A Review. *JOCAMR*. 2021;14(3):1–6.
5. Vallerand RJ, Blais MR, Brièr, NM, Pelletier LG. Construction et validation de l'Échelle de Motivation en Éducation (EME). *Revue canadienne des sciences du comportement*. 1989;21:323–49.
6. Overchuk VA, Synegub YuA. Personal and situational determinants of personal well-being in modern life conditions: monograph. Self-esteem as a determinant of psychological well-being of adolescents. Vinnytsia. 2023;98–125 [In Ukrainian].
7. Rzhavska-Stefan Z. Peculiarities of the motivation of first-year students in the conditions of remote quarantine education. *Scientific journal of the M. P. Drahomanov NPU*. 2021;14(59):80–9 [In Ukrainian].
8. Kuznetsov MA, Fomenko KI, Zhdanyuk LO. Attitudes towards learning of students with a low level of academic motivation. Kharkiv: KhNPU, 2019. 154 p. [In Ukrainian].
9. Dutton KA, Brown JD. Global Self-Esteem and Specific Self- Views as Determinants of People's Reactions to Success and Failure. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1997;73(1):139–48.
10. Sowislo JF, Orth U. Does low self-esteem predict depression and anxiety? A meta- analysis of longitudinal studies. *Psychological Bulletin*. 2013;139:213–40.
11. Paulhus DL. Interpersonal and intrapsychic adaptiveness of trait self-enhancement: A mixed blessing? *Journal of Personality and Social Psychology*. 1998;74:1197–208.
12. Buecker S, Nuraydin S, Simonsmeier BA, Schneider M, Luhmann M. Subjective well-being and academic achievement: A meta-analysis. *Journal of Research in Personality*. 2018;74:83–94.
13. Crocker J, Park LE. The costly pursuit of self-esteem. *Psychological Bulletin*. 2004;130:392–414.
14. Palese A, Basso F, Del Negro E, Achil I, Ferraresi A, Morandini M, et al. When are night shifts effective for nursing student clinical learning? Findings from a mixed-method study design. *Nurse Educ Today*. 2017;52:15–21.
15. Leyva-Vela B, Llorente-Cantarero JF, Henarejos-Alarcón S, Martínez-Rodríguez A. Psychosocial and physiological risks of shift work in nurses: A cross-sectional study. *Cent Eur J Public Health*. 2018;26:183–9.
16. Weisgerber DM, Nikol M, Mistlberger RE. Driving home from the night shift: A bright light intervention study. *Sleep Med*. 2017;30:171–9.
17. Perry C, Henderson A, Grealish L. The behaviours of nurses that increase student accountability for learning in clinical practice: An integrative review. *Nurse Educ Today*. 2018;65:177–86.

Мета – проаналізувати взаємозв'язок академічної успішності та академічної мотивації здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності Медсестринство та фактори, що на них впливають.

Матеріали та методи. У дослідження було включено 70 здобувачів 2 рівня вищої освіти за спеціальністю 223 «Медсестринство». Окрім загальних питань, у дослідженні використано опитувальник «Шкали академічної мотивації», який побудований на основі питальника AMS Р. Валеранда.

Результати. Встановлено, що у студентів з відмінною академічною успішністю вірогідно вищими були пізнавальний мотив, мотиви досягнення, саморозвитку і самоповаги, а також інтроєційована та екстернальна регуляція стосовно даних респондентів з задовільною успішністю та доброю успішністю (окрім мотиву досягнення, який вірогідно не відрізнявся в досліджуваних групах). Серед здобувачів магістерського рівня за спеціальністю «Медсестринство» академічна мотивація зв'язана з академічною успішністю (вірогідна пряма середньої сили асоціація академічної успішності з пізнавальним мотивом, мотивами досягнення, саморозвитку і самоповаги, інтроєційованою та екстернальною регуляцією, та зворотній зв'язок з амотивацією), віком студентів (зворотня асоціація з пізнавальним мотивом ($r = -0,31$; $p = 0,009$)) та стажем роботи (прямий зв'язок зі стажем роботи ($r = 0,32$; $p = 0,007$)). На рівень академічної успішності серед досліджуваних кофакторів впливають тільки нічні зміни (вірогідна негативна асоціація слабкої сили між досліджуваними показниками ($r = -0,24$; $p = 0,04$)).

Висновки. Рівень академічної успішності тісно пов'язаний з академічною мотивацією та корелює з віком і стажем роботи медсестер, які здобувають магістерський рівень вищої освіти.

Ключові слова: студенти, медсестри, академічна успішність, мотивація, фактори.

Purpose is to analyze the relationship between academic success and academic motivation of students of the second master's level of higher education in Nursing and the factors affecting them.

Materials and methods. The study included 70 students of the 2nd level of higher education in specialty 223 'Nursing'. In addition to general questions, the questionnaire 'Academic Motivation Scale' was used in the study. The questionnaire was built on the basis of the AMS questionnaire by R. Wallerand.

Results. It was found that students with excellent academic performance were likely to have higher cognitive motive, motives for achievement, self-development and self-esteem, as well as introjected and external regulation in relation to the data of respondents with satisfactory academic performance and good academic performance (except for the achievement motive, which probably did not differ in the studied groups). Among master's degree holders in the specialty 'Nursing', academic motivation is associated with academic success (probable direct medium strength association of academic success with cognitive motive, motives for achievement, self-development and self-esteem, introjected and external regulation, and feedback with amotivation), age of students (inverse association with cognitive motive ($r = -0.31$; $p = 0.009$)) and work experience (direct relationship with work experience ($r = 0.32$; $p = 0.007$)). The level of academic success among the studied cofactors is influenced only by night shifts (probable weak negative association between the studied indicators ($r = -0.24$; $p = 0.04$)).

Conclusions. The level of academic success is closely related to academic motivation and correlates with the age and work experience of nurses who obtain a master's level of higher education.

Key words: students, nurses, academic performance, motivation, factors.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflict of interest: absent.

Відомості про авторів

Дужич Наталія Вікторівна – аспірант кафедри функціональної і лабораторної діагностики Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України; майдан Волі, 1, м. Тернопіль, Україна, 46001.

duznych_nvik@tdmu.edu.ua, ORCID ID 0000-0002-7978-4199

Марущак Марія Іванівна – доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри функціональної і лабораторної діагностики Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України; майдан Волі, 1, м. Тернопіль, Україна, 46001.

marushchak@tdmu.edu.ua, ORCID ID 0000-0001-6754-0026